

SKIBSPORTRÆTMALEREN A. NISTED, ÅRHUS

Af

F. HOLM-PETERSEN

Lederen af Søfartsmuseet i Troense, der har en fornem og repræsentativ samling af skibsportrætter, skildrer her baggrunden for en af de ellers anonyme danske skibsportrætmalere, A.M. Nisted (1829-1919), en af de sidste udøvere af det traditionelle kadrejermaleri.

Når man besøger søfartsmuseer i Skandinavien og i særdeleshed danske maritime museer eller samlinger, kan det hænde, at den interesserede museumsgæst tager sig tid til at se nærmere på de ofte mange udstillede gamle skibsbilleder. Her vil man også nu og da støde på navnet Nisted, især hvis man ser nærmere på de mere naive farvelagte tegninger.

Om de danske skibsportrætmalere vides der i almindelighed kun meget lidt. Noget ved vi dog om dygtige og flittige skibsbilledmalere som Jacob Petersen fra Flensborg, Julius Gregersen fra samme by, Peder Foss i Dragør og Vilh. Arnesen med sine små naive skibstegninger i farve fra barneårene i Ålborg, og ikke at forglemme H.A. Hansen, Spillemanden kaldet, i Marstal. Alle disse var meget produktive.

Hvis man vil bedømme de her nævnte skibsportrætmalere ud fra synspunkter af eksamenslærde, moderne kunstkritikere uden jordforbindelse, vil disse sikkert almindeligvis trække overbærende på skulderen ved synet og eventuel bedømmelse af skibsbilleder. Det kan man imidlertid tage sig let, navnlig fordi skibsportræterne ikke påberåber sig at være stor kunst, men simpelthen fordi disse billeder, naive eller ikke, men hensyn til rig og sejlføring nærmer sig fotografiets nøjagtighed. Dette var først og sidst betingelserne ved bestillingen af det skib, kunden sejlede med eller tidligere havde sejlet med. Hermed menes billeder fremstillet, før fotografiet blev almindelig kendt. Køberne var som of-

A.M. Nisted, Skibsføreren der »gik i land« og fra ca. 1870 virkede som skibsportrætmaler i Århus. Søfartsmuseet i Troense.

A.M. Nisted, stevedore, lodging-house keeper and former shipmaster, who from c. 1870-1900 worked as a painter of ship portraits in Århus, the second largest town in Denmark.

test skibets kaptajn, styrmand eller menige besætningsmedlemmer, ja endog rederen, som gerne ville have et billede af sit skib eller skibe.

At mange skibsbilleder også blev udført i udlandet, ja så fjernt som ude på Kinakysten, i Australien og Sydamerika skal her kun nævnes kort. Ligeså var billeder af danske skibe med Vesuv og Napolibugten som baggrundsstaffage almindelige og samtidig et bevis på, hvor skibene sejlede. I tvivlstilfælde kunne de give et lille fingerpeg, forstået derhen,

at man heraf kunne skønne, hvor det pågældende skib sejlede, når intet andet vidstes.

Den søfarende kundekreds kunne bestille billedet af sit skib efter smag og behag, som for eksempel under fulde sejl, pyntet med kendingstflagene, nationalitetsflaget og navnevimplen, med Kronborg om styrbord for hjemgående, eller for udgående med Kronborg om bagbord og på fortoppen Blue Peter hejst. Nogle købere ønskede også et billede af deres skib i en bestemt position, under en særlig oplevelse, underdrejet for stumperne i en brølende taifun, o.s.v. - Desuden var det naturligvis en betingelse, som gjaldt for næsten alle bestillere, at skibets navn sammen med kaptajnens skulle stå under billedet.

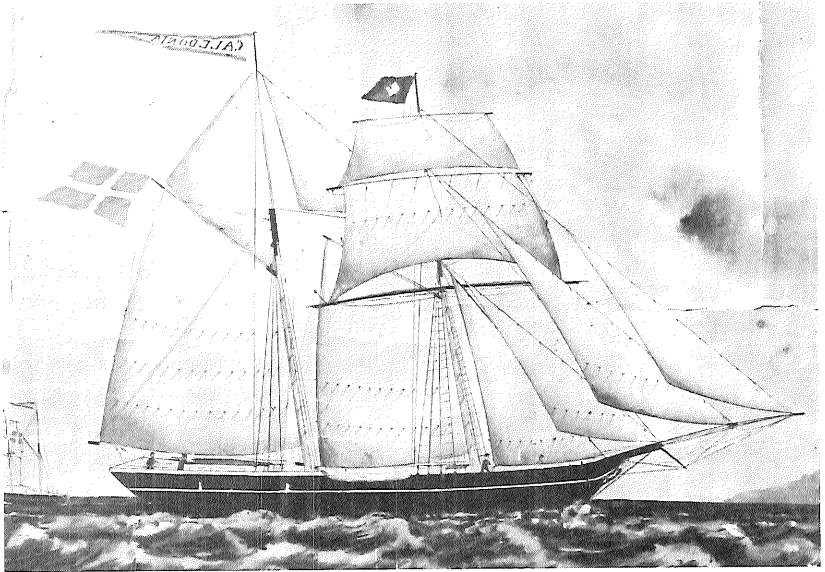
Portrættet af skibet værdsattes i mange sømandshjem, hvor det prydede væggen over sofaen eller over chatollet, hvor de engelske porcelænshunde eller Staffordshirefigurer samt Sunderlandbowler og -kander, hjembragt fra de lange rejser, også smykkede hjemmet og nok kunne bringe tankerne på langfart.

Når man i det daglige arbejde beskæftiger sig med gamle maritime arkivalier og genstande, og i særlig grad med skibsbilleder, så er det især interessant, når det er muligt at finde frem til skibets nærmere historie, som meget ofte kan bringe overraskelser, rent søhistorisk. Ikke mindst er det af såvel personal- som maritimhistorisk værdi, når man har haft held til at finde noget nyt om »The Pier-painter himself«, der har udført dette eller hint billede.

Således hændte det for nogle år siden, en dag jeg tilfældigvis var alene på museet, at en dansk dame kom ind for at se på sagerne. Under en samtale med damen, spurgte hun, om vi havde nogle billeder malet af Nisted fra Århus. og til dette kunne jeg svare bekræftende. Den besøgende dame, fru dr. Harving fra Holbæk fortalte så, at hun var barnebarn af Nisted, og jeg blev naturligvis interesseret, da man vidste så lidt om denne skibsportrætmaler. Det viste sig, at fru Harving havde en del oplysninger om bedstefaderen, hvilke hun senere var så venlig at låne os, således at det nu er muligt at danne sig et billede af også denne produktive skibsportrætmaler. Dette er vi fru Harving meget taknemmelig for.

Adolph Marinus Nisted fødtes 23. juni 1829 i Ålborg. Femten år gammel kom han i 1844 til søs som ungmand og kok med faderen, skipper Laurits Nisted's ca. 37 commercelæster store jagt »Nicolette«, hjemmehørende i Ålborg. Familien Nisted synes at have været en rigtig søfarende familie, da Grüners Mercantil Kalender for 1854 omtaler en galease, der bærer navnet Lars Nisted med C. Nisted som reder, og en jagt »Tvillingbrødrene« med L. Nisted som både fører og ejer.

Men tilbage til A.M. Nisted ombord i jagten »Nicolette«. Her fik han

Topsejlskonneret »Caledonia« af Nykøbing Mors ført af capt. C.P. Christensen. Akvarel af A.M. Nisted dateret 10.dec. 1872. Søfartsmuseet i Troense.

The »Caledonia«, a topsail schooner of Nykøbing Mors. Water colour by A.M. Nisted, 1872.

sin sømandsdåb i de to år, han sejlede med fartøjet, der førte ham vidt omkring. Søfartsbogen fortæller herom, at i 1846 anløb »Nicolette« Odense, Newhaven, London, Newcastle og Antwerpen samt havne i Østersøområdet. Under treårskrigen meldte den unge Nisted sig som frivillig og gjorde herunder tjeneste i fregatten »Freia«. Derefter kom han på navigationsskole i København.

Efter en sejltid med briggen »Industri« tilhørende skibsreder Poul Pagh, Ålborg, mønstrede Nisted ud den 8. april 1852 som styrmand med skonnertribriggen »Dania« på 62 commercelæster. Skipperen var J. Fr. Søeberg, og skibet tilhørte C.J.M. Cohen i Ålborg. Nu kom Nisted ud på det dybere vand, som ifølge søfartsbogen bragte ham fra Ålborg til West Hartlepool, Odessa, Falmouth, Delfzijl, Newcastle on Tyne, Rio de Janeiro, Maorin, Gibraltar, Malta, Triest, Corfu og Hamburg, hvor han afmønstrede efter ca. 26 måneders sejlads den 10. august 1854. Den 2. oktober samme år fik Nisted sit skippercertifikat i Ålborg og blev nu selv skibsfører.

Formentlig er Nisted gået i land i en ret tidlig alder, for den 4. oktober 1868 anmeldes han som forretningsmand i Ålborg, men kort tid efter finder vi ham bosiddende i Århus. Her ernærede han sig som stevedore ved havnen, samtidig med at han havde et logihus for søfolk. Det må antages, at Nisted på denne tid begyndte at tegne og male skibsbilleder for at supplere sine indtægter. Med sit store kendskab til alle de til Århus kommende skibe havde han jo kundekredsen. Og hans venskab med gamle kolleger og andre af søens folk medførte, at bestillingerne på billeder må have strømmet ind, idet det blev til flere hundrede billeder. På Søfartsmuseet i Troense har vi tre af Nisteds farvelagte tegninger: bramsejlsskonnert »Acme« af Odense, jagt »Venners Minde« af Lohals, kapt. Villarsen og bramsejlsskonnert »Caledonia« af Nykøbing Mors, ført af C.P. Christensen og signeret A. Nisted, Aarhus 10/12 1872 som billede nr. 131.

Desværre har det ikke været muligt at finde skitsebøger, regnskaber eller fortegnelser over Nisteds produktion. Det kan kun fastslås, at han var særdeles produktiv. Nisted opnåede gennem sine billedskildringer af så mange i vor tid helt ukendte skibe at sætte sig et minde, således at han af museumsfolk og andre interesserede værdsættes på linie med andre danske skibsportrætmalere. Omkring 90 år gammel afgik Adolph Nisted ved døden i Århus 1919.

A SHIP PORTRAIT PAINTER: A. NISTED OF AARHUS

Summary

Troense Maritime Museum on the island of Tåsinge, south of Funen and one of the centres of shipping in Denmark during the last days of sail, possesses a fine and comprehensive collection of ships' portraits. The director of the museum, F. Holm-Petersen, gives an account of one among Denmark's otherwise anonymous painters of ships' portraits. Nisted (1829-1919) was one of the last of the traditional bumboat painters. Born in Aalborg in North Jutland he went to sea at an early age. He subsequently trained as a navigator and obtained his master's certificate in 1854.

But by 1868 he had left the sea and settled in Aarhus, where he ran a boarding house for seamen as well as working as a stevedore in the docks. It was at this time that he began to undertake commissions for portraits of ships. His clientele was from among the smaller vessels which used Aarhus, then the third now the second largest town in Denmark.